

HOCCASCAUTE (A^o 710).

In het vorige nummer van dit tijdschrift heeft GERRIT BEEX op voorzichtige wijze het vermoeden geuit dat het in het cartularium van Echternach voorkomende toponiem *Hoccascaute* (A^o 710) wellicht gelijkgesteld kan worden met *Hoogcasteren* bij Hoogeloon, zulks in afwijking van mijn vroegere uiteenzettingen die duidelijk moesten maken dat we hier te doen hebben met het Belgische *Hoxent* (onder Eksel behorend).

Helaas kan ik niet instemmen met zijn overdenkingen. Want, waarop komt zijn betoog neer? Samengevat behelst dit het volgende ¹⁾: *Hoccascaute* is samengesteld uit *Hoc-* en *-cascaute*. *Hoc-* werd *Hoog-* en *cascaute* werd *-caschot*, hetwelk zich weer ontwikkelde tot *-casterd*, daar ook *Lanschot* onder Vessem wordt uitgesproken als *Lansterd*. Uit *-casterd* ontstond tenslotte de vorm *-casteren*, zulks onder invloed van het nabij gelegen *Kerk-Casteren*, dat voorheen *Casterle* heette.

Mijn eerste bezwaar berust op de omstandigheid dat *Hoc-* niet tot *Hoog-* kan worden. Hoe men ons *hoog* in het begin van de 8e eeuw zou spellen leert ons toevallig een oorkonde uit dezelfde tijd en uit hetzelfde cartularium. Deze in 718 te Susteren uitgegeven schenkingsacte spreekt namelijk over *hochofinnas*.

Voorts is in het woord *Hoccascaute* de tweede lettergreep onbeklemtoond en valt op regelmatige wijze weg. Volgens BEEX zou juist *-ca-* de klemtoon dragen, hetgeen uitgesloten is.

Indien de door BEEX ontworpen ontwikkelingsgang op werkelijkheid berustte dan zouden van enige stadia toch minstens sporen te vinden moeten zijn in de oudere bronnen. Hiervan blijkt niets. Ja zelfs het weinige dat hij uit mijn beschouwingen ongewijzigd overneemt, nl. dat *-scaute* tot *-schot* wordt, geldt nog niet eens voor de naam *Hoogcasteren*, daar mijn geachte opponent zelf schrijft: „Helaas is een uitgang *-schot* ook voor *Hoogcasteren* niet bekend”. Het aangevoerde *Hockasterle* (A^o 1304) heeft geen bewijskracht, daar het een onjuiste vorm is. Hierover raadplege men de mening van F. W. SMULDERS, elders in dit nummer afgedrukt. Overigens wordt met deze ingewikkelde theorie nog volledig over het hoofd gezien hoe ongecompliceerd en doorzichtig de werkelijke geschiedenis is van de naam *Casteren*, welke geschiedenis bovendien te vergelijken is met verschillende voorbeelden van gelijksoortige en gelijkkluidende toponiemen.

Voorts is de door mij beschreven ontwikkeling *Hoccascaute*—*Hokschoot*—*Hoksent* zó regelmatig, dat we uit de vorm van 710 de huidige zonder meer hadden kunnen aflezen indien we deze laatste (bijv. door gebrekkige aardrijkskundige kennis) niet hadden gekend. Er behoeft immers geen enkele kunstgreep toegepast te worden, alles berust op algemeen aanvaarde

1) *Brabants Heem*, V (1953), pp. 64 en 65.

taalkundige regels. Nl. de onbeklemtoonde tweede lettergreep verdwijnt in deze positie (dus *hokka-* wordt via *hokke-* tot *hok-*), *au* wordt *oo* (dus *-scaute* wordt *-schote*, waaruit *-schot* resulteert), en ten slotte wordt (zoals in meer toponiemen) de eindlettergreep *-schot* tot *-sent*, op de zelfde wijze als *-heid* en *-hout* in Oost-Brabant soms *-end*, *-ent* worden: vgl. de gesproken vormen *worrend* (waarheid), *den Unent* (Udenhout, *Uden-* wordt *Uun*), *Stippent* (Stiphout), *Liesent* (Lieshout).

Indien men eraan mocht twifelen of er verband bestond tussen Hoxent (gem. Eksel) en Echternach, dan kan ik verwijzen naar een opstel van H. VAN DE WEERD: *De H. Willibrordus in Limburg* (bedoeld is Belg. Limburg), welk opstel bij gelegenheid van de op 7 Nov. 1939 plechtig gevierde 1200^e sterfdag van St. Willibrord werd afgedrukt in *Verzamelde Opstellen van Geschiedkundigen Kring van Limburg*. Daarin schrijft VAN DE WEERD o.m. op p. 13 (van de door mij geraadpleegde overdruk) dat men vóór de 16e eeuw in de Gichtregisters van de Schepenbank van Eksel (aanwezig op het Rijksarchief te Hasselt) bij herhaling vermeld vindt *meyer en laeten van het laethof van Achternaken in Hocscot*. Verder zegt hij (t.a.p.) dat in een te Luxemburg bewaard register van 1538, waarin de bezittingen van de abdij in *Brabantia* worden vermeld, ook Eksel voorkomt. Hieruit en uit nog enige andere door hem vermelde stukken blijkt duidelijk dat er tussen Hoxent en Echternach zodanige betrekkingen bestonden dat zelfs de meest aarzelende onderzoeker zich zal moeten neerleggen bij een gelijkstelling van *Hocascaute* met *Hoxent*.

Ten slotte zegt BEEEX dat er nog een aanwijzing te vinden is „in de volgorde die het testament van St. Willibrord aanhoudt door na Heopurdum (Hapert) en Hulislaum (Hulsel) aanstonds de schenking te Hocascaute te vermelden. Hoewel eigenlijk een afzonderlijke acte, wordt deze laatste er toch aan vastgekoppeld”. Naar aanleiding hiervan moet ik vaststellen dat dit in het „testament” niet te vinden is. In dit stuk (A^o 726) wordt van bovenstaande drie namen alleen genoemd *Hocanschot in pago Texandrio*, aan welke naam, zoals ik al eens meer heb gezegd, door de latere afschrijver geknoeid moet zijn. De drie opgesomde namen komen tezamen wel voor in de schenkingsacte van 710, doch juist in omgekeerde volgorde. *Hocascaute* wordt het eerst genoemd. Wat verder in de acte staan achtereenvolgens *Hulislaum* en *Heopurdum* vermeld. Van doorslaggevende betekenis is voorts dat er staat *loco Hocascaute super fluvio Dudmala*, want Hoxent ligt inderdaad bij de Dommel (*Dudmala*): nauwkeurig gezegd aan de rand van het dal, vlak bij de plaats waar de Dommel uit een tweetal beken ontstaat. Aangezien daarentegen Hoogcasteren niet aan de Dommel ligt, en het zeker is dat het langs deze plaats vloeiende stroompje omstreeks 700 ook niet *Dudmala* heette, kunnen we op veilige gronden de door BEEEX bepleite gelijkstelling verwerpen.

VUGHT.

N. P. SPRENGER DE ROVER.